

ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМУ БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА ЛЬВОВА

© 2017 ПІДХОМНИЙ О. М., ЖУРБА О. Ю.

УДК 332:336.1

Підхормний О. М., Журба О. Ю. Перспективи модернізації механізму бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку міста Львова

Соціально-економічний розвиток країни та окремих територій залежить від ефективності накопичення та розподілу фінансових ресурсів, яка визначається дієвістю бюджетного процесу. Тому метою статті є теоретичне та практичне обґрунтування перспектив модернізації механізму бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку на прикладі міста Львова. Досліджено особливості та ключові інструменти бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку міста. Проаналізовано ефективність розподілу та накопичення бюджетних коштів, у тому числі за рахунок податкової політики та міжбюджетних трансфертів. Визначено тенденції зміни показників соціально-економічного стану Львова і вплив на них трьох головних елементів механізму бюджетного регулювання. Встановлено недоліки існуючого механізму бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку міста, а також запропоновано перспективні напрями його модернізації.

Ключові слова: механізм бюджетного регулювання, соціально-економічний розвиток, доходи і видатки бюджету, місцевий бюджет, податки, міжбюджетні трансферти.

Рис.: 4. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 9.

Підхормний Олег Михайлович – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту, Львівський національний університет ім. І. Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: olegpidkhomnyi@ukr.net

Журба Орест Юрійович – аспірант кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту, Львівський національний університет ім. І. Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: zhurba.orest@gmail.com

УДК 332:336.1

Підхормний О. М., Журба О. Ю. Перспективы модернизации механизма бюджетного регулирования социально-экономического развития города Львова

Социально-экономическое развитие страны и отдельных территорий зависит от эффективности накопления и распределения финансовых ресурсов, которая определяется действенностью бюджетного процесса. Поэтому целью статьи является теоретическое и практическое обоснование перспектив модернизации механизма бюджетного регулирования социально-экономического развития на примере Львова. Исследованы особенности и ключевые инструменты бюджетного регулирования социально-экономического развития города. Проанализирована эффективность распределения и накопления бюджетных средств, в том числе за счет налоговой политики и межбюджетных трансфертов. Определены тенденции изменения показателей социально-экономического состояния Львова и влияние на них трех главных элементов механизма бюджетного регулирования. Установлены недостатки существующего механизма бюджетного регулирования социально-экономического развития города, а также предложены перспективные направления его модернизации.

Ключевые слова: механизм бюджетного регулирования, социально-экономическое развитие, доходы и расходы бюджета, местный бюджет, налоги, межбюджетные трансферты.

Рис.: 4. **Табл.:** 4. **Библ.:** 9.

Підхормний Олег Михайлович – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансов, денежного обращения и кредита, Львівський національний університет ім. І. Франко (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: olegpidkhomnyi@ukr.net

Журба Орест Юрійович – аспірант кафедри фінансов, денежного обращения и кредита, Львівський національний університет ім. І. Франко (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: zhurba.orest@gmail.com

UDC 332:336.1

Pidkhomnyi O. M., Zhurba O. Yu. The Prospects of Modernization of the Mechanism for Budgetary Regulation of the Socio-Economic Development of Lviv City

The socio-economic development of country and its individual territories depends on the efficiency of both accumulation and allocation of financial resources, which is determined by the effectiveness of budget process. Therefore the purpose of the article is theoretical and practical substantiation of prospects for modernization of the mechanism for budgetary regulation of the socio-economic development on the example of Lviv. Features and the main instruments of budgetary regulation of the socio-economic development of the city were researched. The efficiency of allocation and accumulation of budgetary funds, including through tax policy and the inter-budget transfers, was analyzed. Tendencies of changes of indicators of the socio-economic condition of Lviv and influence on them of three main elements of the budget regulation mechanism have been determined. Shortcomings of the existing mechanism for budgetary regulation of socio-economic development of the city have been defined, prospective directions of its modernization have been suggested.

Keywords: mechanism for budgetary regulation, socio-economic development, income and expenditure of budget, local budget, taxes, inter-budget transfers.

Fig.: 4. **Tbl.:** 4. **Bibl.:** 9.

Pidkhomnyi Oleg M. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Finance, Monetary Circulation and Credit, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

E-mail: olegpidkhomnyi@ukr.net

Zhurba Orest Yu. – Postgraduate Student, Department of Finance, Monetary Circulation and Credit, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

E-mail: zhurba.orest@gmail.com

З огляду на посилення процесів децентралізації в Україні дедалі більшого загальнодержавного значення набуває бюджетне регулювання, що полягає в забезпеченні комплексного економічного розвитку регіонів чи місцевих громад, реструктуризації економіч-

ної та соціальної сфери територій. Оскільки цей процес направлений на досягнення економічного зростання на основі фінансової автономії місцевої влади, зміцнення фінансових основ місцевого самоврядування як інституту суспільного розвитку та саморегуляції, розширення

можливостей використання територіальних факторів шляхом створення відповідних стимулів, забезпечення комплексного економічного та соціального розвитку територіальних одиниць [2, с. 16], тема модернізації механізму бюджетного регулювання цього процесу на місцевому рівні набуває особливої актуальності.

Питанням бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку присвятили наукові праці І. Алексеев [1], Т. Бойко [2], М. Ливдар [1], Л. Лисяк [5], Г. Лопушняк, А. Мазаракі, І. Чугунов [4] та ін. Проте, незважаючи на певні здобутки, в Україні бюджетне регулювання недостатньо ефективне, тому потребує подальшого детального дослідження.

Мета статті – теоретичне та практичне обґрунтування перспектив модернізації механізму бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку на прикладі міста Львова.

Система бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку передбачає законодавчо закріплені норми відрахувань від загальнодержавних податків, зборів і обов'язкових платежів, встановлені на певній території, а також дотації та субвенції до бюджетів адміністративних територій відповідно до техніко-економічних обґрунтувань, до яких включаються: статистичні дані про економічний, соціальний, природний та екологічний стан територій; розрахунки необхідних витрат для вирівнювання економічного, соціального й екологічного стану та ефективного використання природних ресурсів [2, с. 15].

Вважаємо, що найкраще сприяти соціально-економічному розвитку території за рахунок обґрунтованого розподілу фінансових ресурсів за пріоритетними сферами може механізм бюджетного регулювання на місцевому рівні. Оскільки саме місцевий бюджет є най-

більш наближеним до місцевої громади та, враховуючи фактичний стан промислового потенціалу, структуру виробництва, наявні екологічні, економіко-технологічні та інфраструктурні обмеження, а також потребу в економічній та соціальній допомозі, повинен визначати першочергові стратегічні напрямки фінансової підтримки розвитку міста та основні джерела надходжень грошових ресурсів на його реалізацію.

Особливості організації та модернізації механізму бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку розглянемо на прикладі міста Львова. Згідно з існуючою системою наповнення та використання бюджетних коштів міського бюджету механізм бюджетного регулювання можна представити схематично на *рис. 1*, основними елементами якого є податкові та неподаткові надходження, витрати бюджету та міжбюджетні трансферти. Отже, існуючий стан бюджетного регулювання і перспективи його модернізації розглянемо в розрізі впливу ключових інструментів діючого механізму на показники соціально-економічного розвитку міста (*табл. 1*).

Динаміка основних показників соціально-економічного стану Львова у попередні три роки мала двояку динаміку (див. табл. 1), спричинену скороченням кількості наявного населення (-1%) та зменшенням кількості штатних працівників (-4,5%), навіть, незважаючи на зростання середньомісячної номінальної заробітної плати (+57,4%).

Водночас, попри зростання капітальних інвестицій (+89%) та більший обсяг виконання будівельних робіт (103%), доступний житловий фонд для населення навпаки зменшився на 2%, що суперечить задовільному соціальному та житлово-комунальному забезпеченню громади міста.

Натомість, у 2014–2016 рр. намітилися тенденції покращення потенціалу внутрішньої торгівлі та розвит-

Таблиця 1

Динаміка основних соціально-економічних показників м. Львів

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2016 р. до 2014 р., +/-
Кількість наявного населення на кінець року, тис. осіб	759,1	758,4	758,5	-0,6
Природний приріст, скорочення (-) населення, осіб	-212	-973	-954	742
Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	251,1	244,8	239,9	-11,2
Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників, грн	3195	3958	5029	1834
Житловий фонд на кінець року, тис. м ² загальної площі	15739,0	15362,7	15484,2	-254,8
Обсяг реалізованої промислової продукції, млн грн	14833,4	24577,1	32592,7	17759,3
Обсяг виконаних будівельних робіт, млн грн	1433,8	2105,0	2914,6	1480,8
Капітальні інвестиції, млн грн	5141,4	6698,2	9726,3	4584,9
Експорт товарів, млн дол. США	428,8	343,0	373,2	-55,6
Імпорт товарів, млн дол. США	1559,3	682,7	861,6	-697,7
Сальдо зовнішньої торгівлі товарами, млн дол. США	-1130,5	-339,7	-488,4	642,1
Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) на кінець року, млн дол. США	664,4	608,0	606,1	-58,3
Роздрібний товарооборот підприємств, млн грн	13583,2	17748,2	21700,2	8117,0

Джерело: складено за [3].

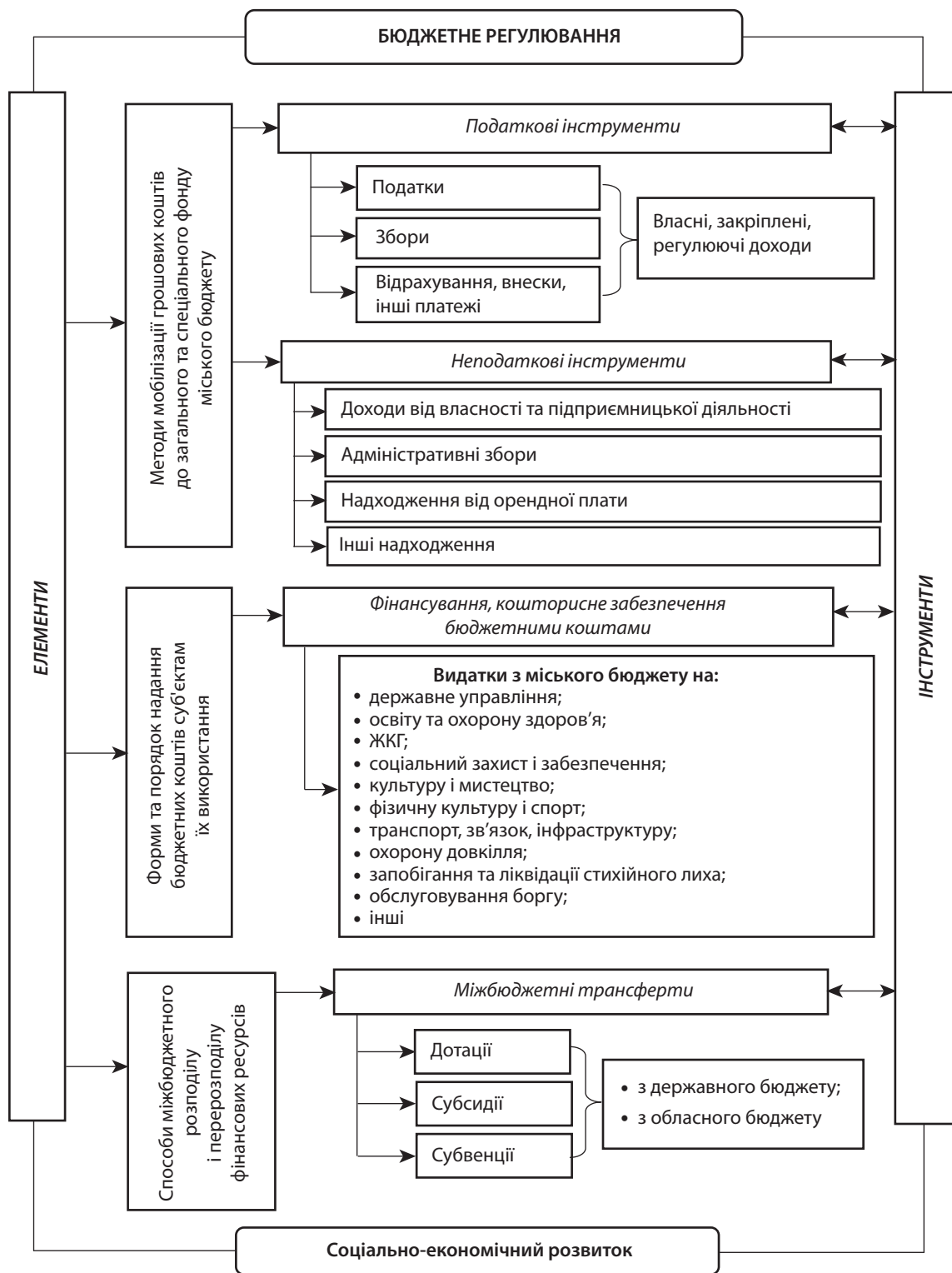

Рис. 1. Існуючий механізм бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку міста Львова

Джерело: авторська розробка.

ку підприємницької діяльності в місті Львові, адже обсяг реалізованої промислової продукції зріс на 119%, а роздрібний товарооборот підприємств – на 60%.

У сфері зовнішньоекономічної діяльності імпорту перевищував експорт в 2,3 рази, спричинивши негативне сальдо торгівлі – 488,4 млн дол. США. Разом з іншим, скоротився приплив іноземних інвестицій в економіку міста у 2016 р. порівняно з 2014 р. на 9% (–58,3 млн дол.

США). Такі дані демонструють ігнорування стратегічних сфер розвитку міської економіки, особливо, якщо враховувати добрі можливості міста для налагодження зовнішньої торгівлі та залучення іноземних інвесторів, зокрема через прикордонне розміщення Львівської області (її сусідство з Польщею і, відповідно, ЄС) та багату культурну спадщину міста як основного туристичного центру Західної України.

Втім, наскільки дієво місцеве самоврядування сприяє соціально-економічним змінам у місті Львова, визначимо, проаналізувавши ефективність впровадження ним інструментів бюджетного регулювання. На наш погляд, така ефективність визначається балансом видаткової та дохідної частин міського бюджету – рівномірним наповнення бюджету та фінансуванням заходів підтримання соціальної сфери, інвестування в розвиток місцевої економіки.

Співвідношення дохідної та видаткової частин місцевого бюджету м. Львова у 2014–2016 рр., свідчить, що він був профіцитним (рис. 2), за винятком 2016 р. – видатки консолідованого бюджету у звітному році перевищували доходи на 2%.

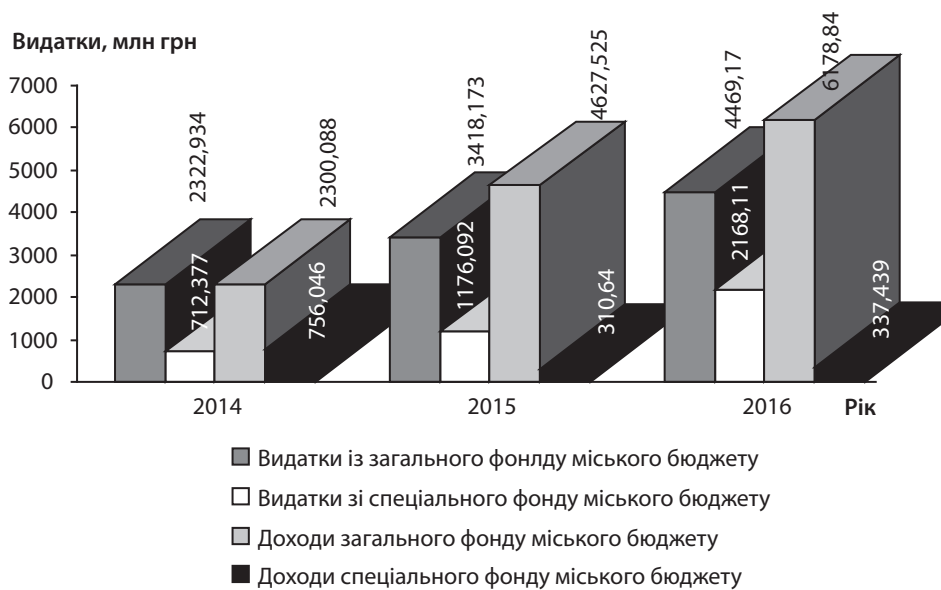

Рис. 2. Виконання видаткової та дохідної частини міського бюджету м. Львова у 2014–2016 рр., млн грн

Джерело: складено за [6–8].

Проте, з точки зору сприяння розвитку соціальної сфери та зміцнення економіки міста Львова, важливе значення має розподіл міського бюджету на загальний та спеціальний фонди. Перший направлений на фінансування поточної діяльності установ, закладів виробничої та соціальної інфраструктури, житлово-комунального господарства й на соціальне забезпечення населення міста (табл. 2), а останній є бюджетом розвитку, оскільки забезпечує цільове використання коштів на сприяння стратегічних програм соціально-економічного розвитку територій.

Динаміка основних статей видатків із загального бюджету Львова у 2014–2016 рр. (див. табл. 2) демонструє споживчий характер витрат, який більшою мірою орієнтований на підтримку соціальної сфери міста: соціальний захист і соціальне забезпечення (25,0% від загальної суми бюджетних видатків у 2016 р.), освіту (18,6%), охорону здоров'я (8,5%) та житлово-комунальне господарство (4,6%). Порівняно з базовим роком соціальної витрати зросли на 118%, 70%, 28% і 139% відповідно. Хоча зростання соціальної допомоги не сприяло приросту населення, зокрема за рахунок збільшення народжуваності, та його зайнятості (див. табл. 2).

Крім того, стимулювання довгострокового економічного зростання економіки міста перебуває на другому плані, адже фінансування капітального будівництва, аграрної галузі та обслуговування місцевого боргу із загального фонду скоротилося на 100%, 86,7% і 97,6%.

Щодо видатків зі спеціального фонду бюджету, розподіл коштів із нього теж характеризується низкою проблем. Насамперед, у 2015–2016 рр. видатки зі спеціального фонду міського бюджету перевищували доходи на 73,6% і 84,4%.

Львова частка витрат зі спеціального фонду бюджету м. Львів (рис. 3) спрямовувалася на підтримання міського житлово-комунального господарства – допомогі комунальним підприємствам (52,3% від загальних

витрат) і фінансування придбання основних засобів та капітальний ремонт споруд, що перебувають у міській власності (30,4%). Щодо сприяння соціальній підтримці малозабезпечених сімей і сімей учасників АТО, багатодітних сімей, утримання дітей-інвалідів, то лише 1,4% усіх витрат із спеціального фонду спрямовували на ці цілі.

Разом з тим, фінансування пріоритетних сфер господарювання міста, зокрема сприяння розвитку підприємницького сектора, харчової, легкої та переробної промисловості, будівництва, туризму, підтримання культурної спадщини, формування сприятливого ділового та інвестиційного клімату міста з метою залучення до довгострокової співпраці міжнародних організацій та іноземних інвесторів, створення робочих місць та детінізація трудових відносин взагалі не здійснювалося. Такий цільовий розподіл коштів з бюджету розвитку м. Львова також підтверджує його неефективність.

З іншого боку, дохідна частина міського бюджету формувалася за рахунок податкової політики та міжбюджетного вирівнювання. При цьому обсяг і джерела наповнення місцевого бюджету залежить від складу і розмірів надходжень у вигляді податків, зборів, платежів

Основні статті видатків із загального фонду місцевого бюджету міста Львова у 2014–2016 рр., млн грн

Видатки	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2016 р. до 2014 р., +/-
Державне управління	108,6	134,4	201,4	92,8
Освіта	725,3	930,1	1236,0	510,7
– у т. ч. за рахунок освітньої субвенції	–	535,6	553,6	553,6
Охорона здоров'я	437,8	538,4	561,9	124,1
– у т. ч. за рахунок медичної субвенції	–	500,8	489,3	489,3
Соціальний захист і соціальне забезпечення	762,0	1008,1	1666,1	904,1
– у т. ч. субвенція з державного бюджету	702,8	943,4	1570,0	867,2
Житлово-комунальне господарство	126,2	451,0	302,4	176,2
– у т. ч. субвенція з державного бюджету	–	226,6	–	–
Культура і мистецтво	79,5	93,5	111,3	31,8
Фізична культура і спорт	10,9	26,3	42,8	31,9
Транспорт, дорожнє господарство, зв'язок телекомунікації та інформатика	48,8	50,2	50,1	1,3
Сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство	0,3	1,8	0,04	–0,26
Будівництво	0,4	0,6	–	–
Інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю	2,4	4,4	7,3	4,9
Засоби масової інформації	1,2	1,9	1,5	0,3
Обслуговування боргу	8,3	0,1	0,2	–8,1

Джерело: складено за [6–8].

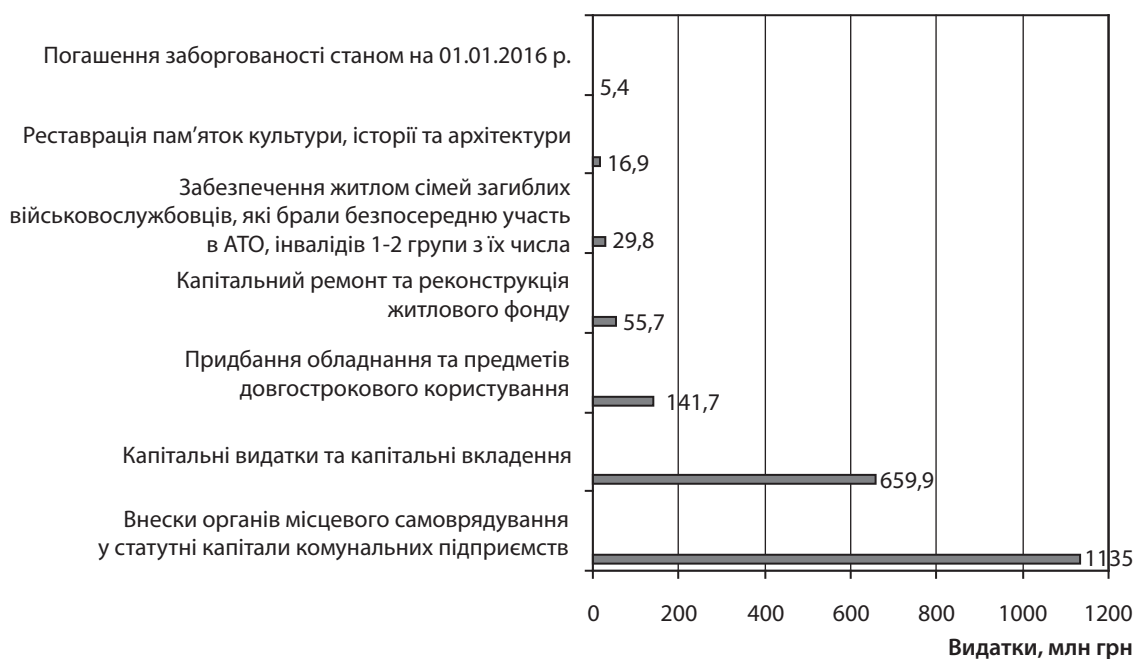

Рис. 3. Видатки зі спеціального фонду міського бюджету міста Львова у 2016 р., млн грн

Джерело: складено за [6–8].

і неподаткових надходжень, які при цьому виконують фіскальну та регулюючу функції (табл. 3). Так, у 2016 р. податки склали 50% від всіх надходжень до загального фонду бюджету м. Львова, що на 2% перевищує показник базового року. При цьому лівову частку склали

податки, які перш за все виконують функцію наповнення бюджету: податки на доходи, на прибуток юридичних і фізичних осіб, податок на майно та місцеві податки.

Крім того, у звітному періоді з фізичних та юридичних осіб міста Львова стягували комунальний пода-

Основні надходження до загального та спеціального фонду міського бюджету міста Львова, млн грн

Доходи	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2016 р. до 2014 р., +/-
Загальний фонд				
Податкові надходження	1480,7	2158,8	3290,09	1809,39
Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	1281,8	1293,76	1972,17	690,37
Податок та збір на доходи фізичних осіб	1283,2	1289,97	1969,86	686,66
Податок на прибуток підприємств	-1,45	3,79	2,30	3,75
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	174,73	0,0004	0,0007	-174,73
Внутрішні податки на товари та послуги	0,07	208,29	317,51	317,44
Земельний податок	49,45	120,17	83,52	34,07
Орендна плата за землю	125,28	192,41	265,65	140,37
Туристичний збір	1,23	2,56	3,95	2,72
Місцеві податки	24,10	654,14	1000,41	998,01
Податок на майно	174,7	305,94	425,89	251,19
Єдиний збір	-	342,55	566,46	566,46
Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності	18,99	-1,04	-0,4	19,34
Неподаткові надходження	43,85	110,55	229,09	185,24
Доходи від власності та підприємницької діяльності	3,25	4,67	98,42	95,17
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	25,44	87,42	98,12	72,68
Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності	23,40	39,11	47,82	24,42
Інші неподаткові надходження	15,16	18,47	32,55	17,39
Спеціальний фонд				
Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів	0,39	0,38	0,47	0,08
Екологічний податок	8,82	0,0008	3,99	-4,83
Надходження коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва	0,027	1,129	0,362	0,335
Надходження коштів пайової участі в розвитку інфраструктури населеного пункту	23,72	70,19	92,82	69,1
Грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності	0,19	0,17	0,17	-0,02
Власні надходження бюджетних установ	68,37	107,58	125,86	57,49

Джерело: складено за [6-8].

ток, внутрішні податки на товари та послуги, екологічний податок, податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, збір від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення, орендну плату за землю, туристичний збір.

Проте, на наш погляд, таке податкове навантаження не здатне повною мірою наповнювати місцевий бюджет, оскільки суб'єкти сплати зазначених податків

і зборів є вибірковими, що, своєю чергою, досить негативно впливає на величину надходжень. Так, основними суб'єктами оподаткування є:

- ✦ *платники єдиного податку* – лише особи, що здійснюють підприємницьку діяльність на території міста Львова;
- ✦ *платники туристичного збору* – фізичні особи, які прибувають на територію Львова та отримують послуги з тимчасового проживання;

- ✦ платники збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності – суб'єкти господарювання, які отримують в установленому законодавством порядку торгові патенти та займаються торгівлею різними товарами, а також валютними цінностями в пунктах обміну іноземної валюти; ведуть діяльність з надання платних побутових послуг, у сфері розваг тощо;
- ✦ платники збору за місця для паркування транспортних засобів – юридичні особи та фізичні особи – підприємці, які організують і провадять діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на майданчиках для платного паркування та спеціально відведених автостоянках [9].

У такому випадку вважаємо, що на увагу заслуговує податок на нерухоме майно як головне джерело наповнення місцевого бюджету. Його перевага в тому, що цей вид податку можна встановити як юридичних, так і фізичних осіб. Цей податок виконує також ще й соціальну функцію, згідно з якою податковий тягар лягає на заможніші верстви міського населення, які володіють дорогим житлом.

Проте проблема в тому, що в Україні механізм його стягнення має низку недоліків: при визначенні ставки оподаткування не враховуються вік будівлі, її культурна цінність (особливо культурно-історичних пам'яток м. Львова), місце розташування, інші фактори, які могли б суттєво вплинути на визначення бази оподаткування і ставки податку. До того ж, запровадження податку на нерухомість вимагає формування бази нерухомого майна та його оцінки. Тому ймовірність стимулювання соціально-економічного розвитку міста Львова потребує подальшого дослідження.

Ще одним інструментом механізму бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку міста Львова є субвенції з державного та обласного бюджету (табл. 4), які у звітному році направлялися на підтримання соціальних проектів (683,0 млн грн), житлово-комунальні потреби (884,0 млн грн), освіту (554,2 млн грн) та охорону здоров'я (493,4 млн грн). Натомість субсидія на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку територій у 2016 р. склала лише 19,3 млн грн, що хоча й перевищує рівень 2014 р., але на 42% менше показника 2015 р. Отже, фінансова допомога місцевому самоврядуванню Львова надавалася централізовано, без урахування реальних потреб місцевих громад та без орієнтації на стратегічний розвиток місцевої економіки.

Таблиця 4

Основні субвенції з державного бюджету на соціально-економічну допомогу громаді міста Львова у 2014–2016 рр., млн грн

Субвенції	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2016 р. до 2014 р., +/-
Субвенція з державного бюджету на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям та допомоги по догляду за інвалідами I та II групи внаслідок психічного розладу	579,3	618,3	683,0	103,7
Субвенція з державного бюджету на надання пільг і житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот	117,7	319,2	884,0	766,3
Освітня субвенція	–	539,4	554,2	554,2
Медична субвенція	–	503,6	493,4	–10,2
Субвенція з державного бюджету на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій	–	33,4	19,3	19,3
Субвенція з державного бюджету на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях	1,2	1,6	1,8	0,6
Субвенція з держбюджету на будівництво (придбання) житла для сімей загиблих військовослужбовців, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції, а також для інвалідів I–II групи з числа військовослужбовців, які брали участь у зазначеній операції та потребують поліпшення житлових умов	–	13,1	16,9	16,9
Інші субвенції	17,0	1,3	3,5	–13,5

Джерело: складено за [6–8].

Таким чином, головними проблемами бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку міста Львова у 2014–2016 рр. вважаємо:

- ✦ нерівномірність доходів і видатків місцевого бюджету;
- ✦ обмежену ресурсну базу місцевого бюджету;
- ✦ незбалансовану бюджетну і фінансову політику (наповнення переважно загального, а не спеціального фонду бюджету, вибіркового характеру місцевих податків, потреба у запровадженні податку на нерухоме майно із чітким механізмом нарахування ставки податку);
- ✦ збереження тенденцій до централізованого управління формуванням та виконанням місцевого бюджету, особливо в частині отримання дотацій та субвенцій з центрального бюджету.

Зважаючи не це, на нашу думку, модернізація бюджетного механізму соціально-економічного розвитку міста Львова передбачає:

- ✦ удосконалення системи бюджетного вирівнювання за рахунок рівномірного розподілу доходів та видатків у розрізі загального та, головним чином, спеціального фонду;
- ✦ запровадження бюджетної децентралізації в частині наповнення дохідної бази місцевих бюджетів – розширення сфери оподаткування місцевих бюджетів, зокрема за рахунок стягнення податку на нерухоме майно;
- ✦ надання органам самоврядування м. Львова автономності в питанні визначення пріоритетних сфер фінансування – розвиток підприємницького сектора, харчової, легкої, переробної, добувної промисловості, будівництва, туризму, підтримання культурної спадщини, формування сприятливого ділового та інвестиційного клімату міста з метою залучення до довгострокової співпраці міжнародних організацій та іноземних інвесторів;
- ✦ відповідність розподілу коштів з бюджету відповідно до програм соціально-економічного розвитку Львова;
- ✦ посилення контролю та відповідальності розпорядників коштів за використанням фінансових ресурсів і одержані від цього результати.

Отже, відповідно до окреслених пропозицій удосконалений механізм бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку міста Львова матиме вигляд, представлений на рис. 4.

ВИСНОВКИ

У зв'язку із вищенаведеним перспективними напрямками модернізації бюджетного механізму регулювання соціально-економічного розвитку міста Львова повинні бути такі:

- ✦ *по-перше*, збалансування видаткової та дохідної частин міського бюджету з метою скорочення його дефіциту;
- ✦ *по-друге*, удосконалення податкової складової бюджетного механізму з метою розширення обсягу податкових надходжень до бюджету Львова за рахунок, зокрема, збільшення ставок

місцевих податків та зборів, а також введення податку на нерухоме майно;

- ✦ *по-третє*, наділення більшими повноваженнями бюджетних органів міста Львова у питанні розподілу коштів за пріоритетними сферами розвитку міста: сприяння підприємництву, промисловості, будівництву та реконструкції, туризму та зовнішньоекономічній діяльності;
- ✦ *по-четверте*, зміна цільового призначення коштів міжбюджетних трансфертів відповідно до визначених міською владою програм соціально-економічного розвитку міста Львова (приміром, збільшення субвенції на забезпечення заходів соціально-економічного розвитку міста).

Таким чином, удосконалення механізму бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку міста Львова потребує розширення прав місцевих органів влади, зміцнення їх бюджетної самостійності та посилення відповідальності за реалізацію заходів бюджетного регулювання. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев І. В., Лопушняк Г. С., Ливдар М. В. Бюджетний механізм і соціально-економічний розвиток регіонів: монографія. Львів: Ліга-Прес, 2014. 248 с.
2. Бойко Т. А. Необхідність бюджетного регулювання в ринкових умовах господарювання. *Проблеми матеріальної культури*. 2010. № 1. С. 15–17.
3. Дані Головного управління статистики у Львівській області. URL: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/99/theme_99.php
4. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія/І. Я. Чугунов, А. В. Павелко, Т. В. Канєва та ін.; за заг. ред. А. А. Мазараки. Київ: КНТЕУ, 2015. 376 с.
5. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України: монографія. Київ: ДНУ АФУ, 2009. 600 с.
6. Виконання видаткової та дохідної частини міського бюджету м. Львова у 2014 році/Офіційний сайт Львівської міської ради. URL: <http://city-adm.lviv.ua/public-information/budget/lviv/2014>
7. Виконання видаткової та дохідної частини міського бюджету м. Львова у 2015 році/Офіційний сайт Львівської міської ради. URL: <http://city-adm.lviv.ua/public-information/budget/lviv/2015>
8. Виконання видаткової та дохідної частини міського бюджету м. Львова у 2016 році/Офіційний сайт Львівської міської ради. URL: <http://city-adm.lviv.ua/public-information/budget/lviv/2016>
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

REFERENCES

- Aleksieiev, I. V., Lopushniak, H. S., and Lyvdar, M. V. *Biudzhetniyi mekhanizm i sotsialno-ekonomichnyi rozvytok rehioniv* [Budget mechanism and socio-economic development of regions]. Lviv: Liha-Pres, 2014.
- Boiko, T. A. "Neobkhdnist biudzhethnoho rehulivannia v rynkovykh umovakh hospodariuvannia" [The need for budgetary regulation in market conditions of management]. *Problemy materialnoi kultury*, no. 1 (2010): 15-17.
- Chuhunov, I. Ya. et al. *Derzhavne finansove rehulivannia ekonomichnykh peretvoren* [State financial regulation of economic transformations]. Kyiv: KNTEU, 2015.

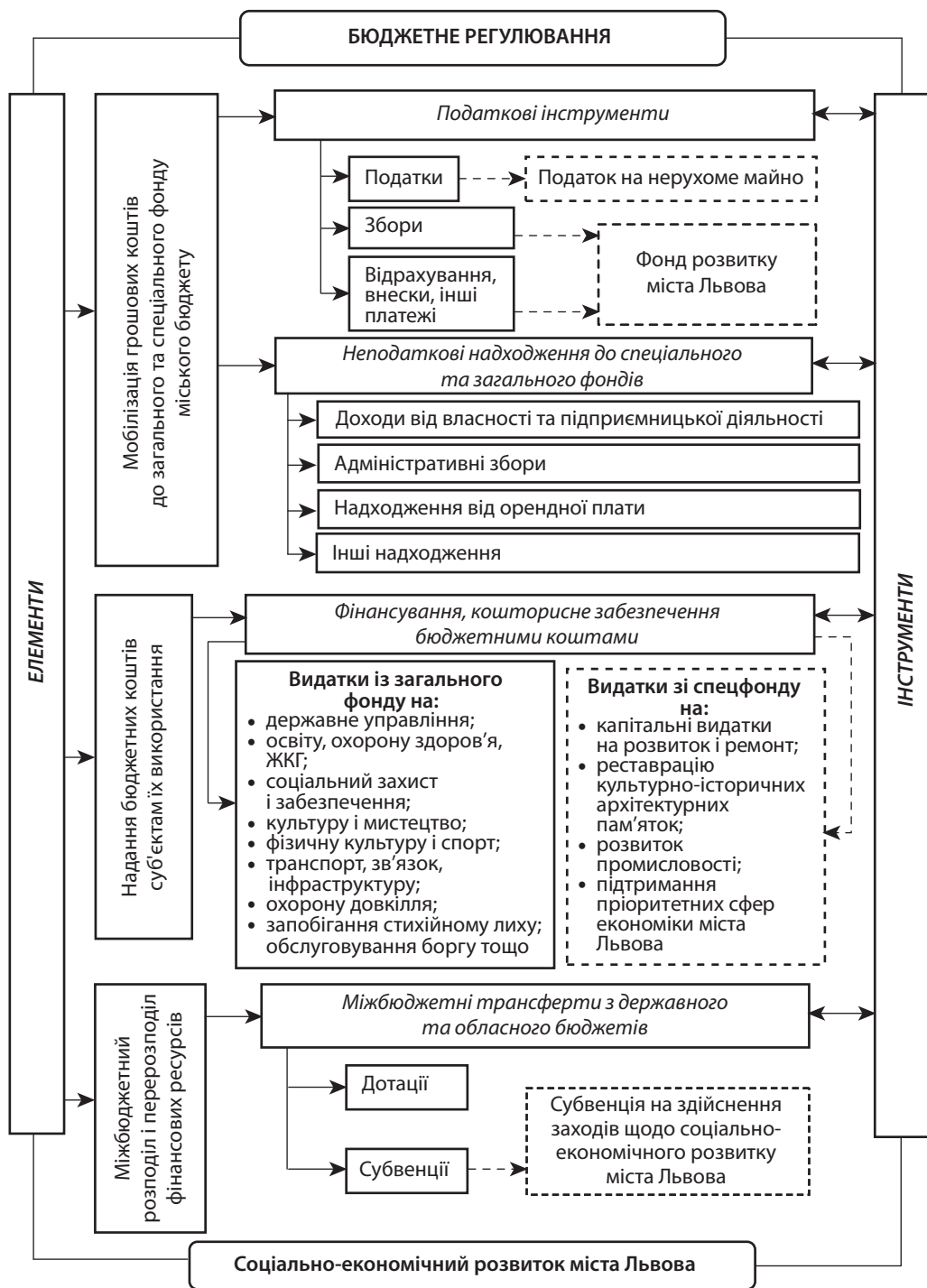

Рис. 4. Удосконалений механізм бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку міста Львова

Джерело: авторська розробка.

"Dani Holovnoho upravlinnia statystyky u Lvivskii oblasti" [Data of the Main Department of Statistics in Lviv Oblast]. http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/99/theme_99.php

Lysiak, L. V. *Biudzhethna polityka u systemi derzhavnoho rehulivannia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy* [Budget policy in the system of state regulation of socio-economic development of Ukraine]. Kyiv: DNU AFU, 2009.

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

"Vykonannya vydatkovoi ta dokhidnoi chastyny miskoho biudzhetu m. Lvova u 2014 rotsi" [Implementation of the expenditure and revenue part of the city budget of Lviv in 2014]. Ofitsiyni sait Lvivskoi miskoi rady. <http://city-adm.lviv.ua/public-information/budget/lviv/2014>

"Vykonannya vydatkovoi ta dokhidnoi chastyny miskoho biudzhetu m. Lvova u 2015 rotsi" [Execution of expenditure and revenue part of the city budget of Lviv in 2015]. Ofitsiyni sait Lvivskoi miskoi rady. <http://city-adm.lviv.ua/public-information/budget/lviv/2015>

"Vykonannya vydatkovoi ta dokhidnoi chastyny miskoho biudzhetu m. Lvova u 2016 rotsi" [Execution of the expenditure and revenue part of the city budget of Lviv in 2016]. Ofitsiyni sait Lvivskoi miskoi rady. <http://city-adm.lviv.ua/public-information/budget/lviv/2016>